

Spoštovane čebelarke in čebelarji!

Za nami je prva obeležitev svetovnega dne čebel, dneva vseh oprasovalcev. Bilo je toliko dogodkov in vabil, da se je bilo nemogoče udeležiti vsega. Odpirale so se učne poti, razstave, vrstila so se predavanja, potekali sta svetovna čebelarska in mednarodna ministrska konferenca, kranjska čebela je celo dobila spominsko obeležje ... in na sam dan še slovesno praznovanje v Žirovnici. Prav gotovo je bil zato letos v Sloveniji kak roj več.

Še nikoli se ni toliko govorilo o oprasovanju, kot se je v letošnjem maju. In prav je tako. Nepogrešljivo je tako za kmetijstvo, torej pridelavo hrane, kot za delovanje naravnih ekosistemov. Svetovni dan čebel je tako pomemben za več ključnih izzivov, pred katerimi je človeštvo, od varovanja biotske raznovrstnosti do odpravljanja lakote. Ali kot je na praznovanju dejal José Graziano da Silva, generalni direktor FAO: »Svet brez oprasovalcev je svet brez prehranske varnosti.«

Kot večino ekosistemskih storitev, torej brezplačnih uslug, ki nam jih nudi narava, smo tudi oprasovanje dolgo imeli za nekaj samoumevnega. Žal se pomena nečesa največkrat zavemo šele potem, ko izgine. Tudi oprasovalci izginjajo. Zaradi človekovega delovanja se okolje pospešeno spreminja. Čebelarji to dobro občutimo. Naše čebele zahtevajo vedno več skrbi in znanja, pridelek pa je vedno bolj negotov. Spremembe so še bolj prizadele divje oprasovalce. Tudi ti doživljajo pomanjkanje hrane, umirajo zaradi bolezni in pesticidov, vendar, ker živijo divje, jih nihče ne hrani, zdravi ali opazi njihove zastrupitve. Za nameček je tu še pomanjkanje primernih mest za gnezdenje, s čimer (gojena) medonosna čebela k sreči nima težav.

Vse jasneje je, da je za zanesljivo oprasovanje ključnega pomena ohraniti pestrost oprasovalcev. Le tako bodo rastline oprasane ne glede na razmere. Pestrost oprasovalcev pa nezadržno upada. V Evropi izumrtje grozi kar četrtini vrst čmrljev! Na konferenci »Globalni izzivi v čebelarstvu« je argentinski raziskovalec dr. Lucas Garibaldi lepo predstavil začarani krog. Zaradi intenzivnega kmetijstva populacije oprasovalcev upadajo, zato je pridelek manjši, kar zahteva dodatne kmetijske površine, to pa razmere za oprasovalce še poslabša. Dodatno kmetijske površine seveda naraščajo tudi zaradi povečevanja potreb po hrani.

Izzivov je torej veliko. Očitno se jih tudi zavedamo, ministri pa so celo sprejeli politične zaveze za ohrani-

tev oprasovalcev. Čas je torej, da preidemo od besed k dejanjem. Nekatere države se lahko pohvalijo z nacionalnimi strategijami varovanja oprasovalcev in jih tudi že izvajajo. Pri nas je žal še nimamo. Medtem ko medonosni čebeli lahko precej pomagamo že s sajenjem medovitih rastlin in odgovornim čebelarjenjem, pa je za divje oprasovalce ključno ohraniti njihov življenjski prostor, še zlasti pisano cvetoče travnike. Oprasovalci bodo na njih dobili hrano in prostor za gnezdenje.

Od kmetijstva seveda ne moremo pričakovati, da bo povsem sledilo »interesom oprasovalcev« ali čebelarjev. Konec koncev za nas prideluje hrano, in to je vse prej kot lahko. Potrebujemo je vedno več, kmet pa za svoj trud dobi premalo. Kljub temu gotovo obstaja rezerva, in sicer v znanju. Kar nekaj škode se naredi zgolj iz nevednosti, zato je zelo pomembno tudi izobraževanje vseh, ki vplivajo na življenjski prostor oprasovalcev. To je tudi v interesu kmetijstva, saj nobena panoga ni tako odvisna od oprasovanja kot kmetijstvo.

Čeprav tudi pri nas opazamo, da so mnoge vrste divjih čebel vedno redkejše, nekatere so skoraj gotovo že izumrle, je v primerjavi z zahodno Evropo pestrost oprasovalcev še vedno razmeroma visoka. Razlog je v mozaičnosti pokrajine. Potencial oprasovalcev je zato pri nas še vedno razmeroma visok. Slovenija ima zato še vse možnosti, da postane model upravljanja populacij oprasovalcev za stabilno pridelavo hrane in ohranjanje biotske raznovrstnosti. Upam, da bomo to možnost in priložnost izkoristili. Od Slovenije kot pobudnice svetovnega dne čebel svet to tudi pričakuje. Svetovni dan čebel naj bi bil naš prispevek k odpravi lakote, to pa brez oprasovalcev ne bo šlo.

Dr. Danilo Bevk, čebelar, raziskovalec na Nacionalnem inštitutu za biologijo in predsednik komisije UO ČZS za alternativne oprasovalce